

Hospital Universitari
MútuaTerrassa

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Unitat Docent Oftalmologia

Itinerari Formatiu

ITINERARI FORMATIU OFTALMOLOGIA

Coordinadora: Dra. Mònica Rodríguez Carballeira (Cap d'estudis)

Autores:

Dr. Kazem Mousavi (tutor de residents de la Unitat Docent d'Oftalmologia)

Dra. Laia Pascual (tutora de residents de la Unitat Docent d'Oftalmologia)

Dr. Toni Salvador (cap de servei de la Unitat Docent d'Oftalmologia)

Centro: Hospital Universitari MútuaTerrassa

Data d'elaboració: Maig 2010

Data d'aprovació per el Comitè de Docència: 22/06/2010

Data d'aprovació pel Comitè Executiu Assistencial: 15/10/2014

Número de revisió: 2a edició. 25/06/2014

Índex

1. Introducció	4
2. Definició	4
3. Objectiu de l'itinerari formatiu	4
4. Serveis i unitats implicats en l'itinerari formatiu	5
4.1. Serveis implicats del propi centre	5
4.2. Unitats específiques	5
5. Rotacions	5
6. Pla de l'itinerari formatiu	12
7. Cursos, sessions i activitat investigadora	12
8. Informació que el resident ha de guardar durant la seva formació.....	13

1. Introducció

D'acord amb l'article 11.2 del Reial decret 183/2008, pel qual es determinen i classifiquen les especialitats en ciències de la salut i es desenvolupen determinats aspectes de sistema de formació sanitària especialitzada, els comitès de docència han d'aprovar els itineraris formatius que elaboraran els tutors de residents de cada unitat docent.

2. Definició

L'**itinerari formatiu** és un manual informatiu sobre la formació especialitzada en una determinada unitat docent del nostre centre, on es descriuen les competències que ha d'adquirir el resident al llarg de la seva formació i el grau de supervisió que tindrà.

Aquesta informació es complementa amb la **guia de cada servei**, on s'expliquen l'organització de cada unitat docent i la seva activitat, i amb la **Guia d'acollida del nou resident**, comuna a tots els residents de l'HUMT, on s'indiquen el pla de formació comuna, l'organització de les estructures docents i els mecanismes avaluadors.

3. Objectiu de l'itinerari formatiu

L'objectiu primordial de l'itinerari formatiu és descriure l'adaptació, d'acord amb les característiques pròpies de cada unitat docent, del programa de formació de l'especialitat dissenyat per la Comissió Nacional. S'hi detallen els objectius i el grau de supervisió de cada rotació i/o any de residència, i a partir d'aquí s'elaboren els plans individuals de formació de cada resident. Per tant, aquest itinerari ha de ser adaptable a la capacitat docent reconeguda de la unitat docent.

Els plans individuals de formació de cada resident tenen com a objectiu que els residents disposin d'una guia docent personalitzada, on es detalla quines rotacions ha de fer al llarg de la seva residència.

4. Serveis i unitats implicats en l'itinerari formatiu

Són tots aquells serveis i unitats que, independentment de la seva titularitat, es consideren necessaris per impartir la formació especialitzada, d'acord amb el que estableix el programa oficial.

4.1. Serveis implicats del propi centre

	Servei	Tutor
Obligatori	Oftalmologia	Dr. Mousavi

4.2. Unitats específiques

	Servei	Cap
Obligatòries	Urgències Oftalmològiques Consorti Hospitalari de Terrassa	Dr. Asaad
	Oftalmologia Hospital Sant Joan de Deu	Dr. Prat

5. Rotacions

RESIDENTS DE PRIMER ANY

ROTACIÓ: URGÈNCIES OFTALMOLÒGIQUES / OPTOMETRIA**Durada:** 4 mesos**Facultatiu responsable:** Dr. Toni Salvador**Objectius competencials**

- Iniciar-se en el maneig de la instrumentació oftalmològica.
- Conèixer el tipus de medicaments que habitualment es fan servir en oftalmologia.
- Adquirir les habilitats bàsiques d'interrogatori d'una història clínica oftalmològica.
- Habilitats bàsiques: ús de làmpada de fenedura, ús de diferents lents per examinar el fons de l'ull, oftalmoscòpia indirecta i gonioscòpia.
- Introducció a l'optometria: prendre agudeses visual amb correcció òptica i sense correcció òptica, mesura de les lents òptiques, introducció a la miopia, la hipermetropia i l'astigmatisme, refracció subjectiva.
- Introducció a la traumatologia ocular.

Metodologia

- Estada amb un professional facultatiu.
- Visites conjuntes amb un resident gran.
- Assistència a sessions clíniques setmanals.
- Visites conjuntes amb un optometrista.
- Examen final de ciència bàsica en oftalmologia.

ROTACIÓ: POL ANTERIOR (CONJUNTIVA, ESCLERÒTICA, CÒRNIA, CRISTAL·LÍ, CIRURGIA REFRACTIVA, LÀSER YAG)**Durada:** 8 mesos**Facultatius responsables:** Dr. Toni Salvador, Dra. Irene Sassot**Objectius competencials**

- Adquirir coneixements d'anatomia i fisiologia de còrnia i cristal·lí.
- Adquirir coneixements de patologia corneal, cristal·liniana i conjuntival i de tumors palpebrals i conjuntivals.
- Introducció a diferents cirurgies de segment anterior, com ara cirurgia de cataracta, queratoplàstia (penetrant, lamel·lar, DSAEK, *cross-linking*), cirurgia refractiva (cristal·lí transparent, LASIK, LASEK), etc.
- Adquirir coneixements d'ús d'aparells per mesurar el segment anterior (Orbscan, IOL Master, paquimetria, queratometria, comptatge endotelial, ecobiometria, fórmules de càlcul de lents intraocular, OCT del segment anterior).

Metodologia

- Estada amb un professional facultatiu especialitzat en segment anterior.
- Estada al quiròfan de segment anterior supervisat per un facultatiu com a primer cirurgià i com a primer ajudant.
- Inici de cirurgia menor ambulatoria.
- Rotació durant un mes pel Servei de Dermatologia.
- Assistència a sessions clíniques setmanals i obligació de presentar de manera rotatòria un cas clínic o una revisió bibliogràfica.
- Inici de guàrdies al Consorci Sanitari de Terrassa supervisat per un metge facultatiu de 15 a 22 h.
- Examen final de rotació de segment anterior.
- Assistència al congrés de la Societat Catalana d'Oftalmologia.

RESIDENTS DE SEGON ANY

ROTACIÓ: UNITAT DE GLAUCOMA

Durada: 8 mesos

Facultativa responsable: Dra. Laia Pascual

Objectius competencials

- Adquirir coneixements d'anatomia i fisiologia de l'angle, procés ciliar i nervi òptic.
- Conèixer la classificació del glaucoma, analitzar el nervi òptic i la excavació papilar i interpretar una campimetria computada i una gonioscòpia.
- Conèixer el tipus de medicaments que hi ha per al tractament del glaucoma crònic simple i el glaucoma agut.
- Tenir capacitat per fer una iridotomia amb làser YAG i amb làser d'argó i una trabeculoplastia.
- Habilitats bàsiques de cirurgia de glaucoma (esclerotomia profunda no perforant, trabeculectomia, implants de vàlvula).

Metodologia

- Estada amb un professional facultatiu especialitzat en glaucoma.
- Estada al quiròfan de segment anterior supervisat per un facultatiu com a primer cirurgià i com a primer ajudant.
- Primer responsable de cirurgia menor ambulatoria.
- Assistència a sessions clíniques setmanals i obligació de presentar de manera rotatòria un cas clínic o una revisió bibliogràfica.
- Inici de guàrdies al Consorci Sanitari de Terrassa amb un metge facultatiu de no-presència física de 15 a 8 h.
- Examen final de rotació de glaucoma.
- Assistència i presentació al congrés de la Societat Catalana d'Oftalmologia i seminaris sobre glaucoma.

ROTACIÓ: UNITAT DE OFTALMOPEDIATRIA**Durada:** 4 mesos**Facultatius responsables:** Dra. Marta Saint-Gérons, Dr. Sergi Moreno**Objectius competencials**

- Adquirir coneixements sobre:
 - Exploració ocular infantil
 - Refracció i esquiascòpia sota cicloplexia
 - Examen dels moviments oculars
 - Determinació de l'angle de desviació
 - Determinació del grau de visió binocular
 - Determinació de l'ambliopia
 - Valoració de la fixació foveolar
- Habilitat per explorar els nens prematurs.
- Habilitat bàsica de cirurgia d'estrabisme en nens.

Metodologia

- Estada amb un professional facultatiu especialitzat en Oftalmopediatria.
- Estada al quiròfan d'estrabisme supervisat per un facultatiu com a primer cirurgià i com a primer ajudant.
- Assistència a sessions clíniques setmanals i obligació de presentar de forma rotatòria un cas clínic o una revisió bibliogràfica.
- Inici de guàrdies al Consorci Sanitari de Terrassa amb un metge facultatiu de no presència física de 15 a 8 h.
- Assistència i presentació al congrés de la Societat Catalana d'Oftalmologia i seminaris sobre Oftalmopediatria.
- Assistència i presentació al congrés de la Societat Espanyola d'Oftalmologia.
- Examen final de rotació de Oftalmopediatria.

RESIDENTS DE TERCER ANY**ROTACIÓ: UNITAT DE RETINA, VITRI I UVEÏTIS****Durada:** 12 mesos

Facultatiu responsables: Dr. Kazem Mousavi, Dr. Joan Casado, Dr. Sergi Moreno

Objectius competencials

- Adquirir coneixements d'anatomia i fisiologia de la retina i la coroides.
- Aprendre a explorar correctament la retina i la coroides mitjançant diferents mètodes amb oftalmoscòpia indirecta i amb làmpada de fenedura, utilitzant lents de contacte o de no-contacte.
- Adquirir coneixements per interpretar angiografies fluoresceïniques i amb verd d'indocianina, tomografies de coherència òptica, ecografies oculars, visió de colors i campimetries computades.
- Adquirir coneixements bàsics de genètica en malalties retinals, microbiologia i immunologia ocular.
- Familiaritzar-se amb les patologies més freqüents del fons de l'ull:
 - Despreniment serós de retina i EPR
 - Neovascularització subretinal
 - Heredodistròfies que afecten l'EPR i la retina
 - Malalties vasculars retinals (diabetis, oclusions vasculares)
 - Retinopatia traumàtica
 - Edema macular i isquèmia retinal
 - Alteració de la superfície vitreoretinal (membrana epimacular, síndrome de tracció vitreomacular, forat macular)
 - Tumors de retina, coroides i úvea
 - Despreniment de retina
 - Exploració de l'extrema perifèria de la retina i identificació d'alteracions que predisposen al despreniment de retina
 - Opacitats vítries i hemorràgia vítria
- Adquirir coneixements sobre l'ús de diferents tipus de làser (d'argó, YAG, teràpia fotodinàmica) i sobre l'aplicació de crioteràpia en patologia retinal.
- Conèixer el tipus de medicaments que s'utilitzen per a les diferents patologies retinals.
- Habilitats bàsiques de cirurgia vitreoretinal (vitrectomia via pars plana 20 G i 23 G, col·locació d'implants esclerals, injeccions intravítries, aplicació de crioteràpia, endofotocoagulació làser, retinotomia, pinces i manipulador retinal).

Metodologia

- Estada amb un professional facultatiu especialitzat en retina i uveïtis.
- Estada al quiròfan de retina supervisat per un facultatiu com a primer cirurgià i com a primer ajudant.
- Assistència a sessions clíniques setmanals i obligació de presentar de manera rotatòria un cas clínic o una revisió bibliogràfica.
- Guàrdies al Consorci Sanitari de Terrassa amb un metge facultatiu de no-presència física de 15 a 8 h.
- Assistència i presentació al congrés de la Societat Catalana d'Oftalmologia i seminaris sobre retina.
- Assistència i presentació al congrés de la Sociedad Española de Retina y Vítreo.
- Examen final de rotació de retina.

RESIDENTS DE QUART ANY**ROTACIÓ EXTERNA: SERVEI D'OFTALMOLOGIA HOSPITAL SANT JOAN DE DÉU****Duració:** 3 mesos**Facultatiu responsable:** Dra. Marta Morales

- Adquirir coneixements en Oftalmo-Pediatria
- Realització d'història clínica correcta en Patologies pediàtriques
- Maneig adequat de aquests pacients en els Proves diagnòstiques
- Habilitat en el Tractament ocular i sistèmic

ROTACIÓ: UNITAT DE NEUROOFTALMOLOGIA**Durada:** 4 mesos**Facultativa responsable:** Dra. Marta Saint-Gérons**Objectius competencials**

- Adquirir coneixements d'anatomia i fisiologia del sistema visual i de l'aparell muscular i la visió binocular.
- Conèixer alteracions de la via òptica (prequiasmàtica, quiasma, posquiasmàtica i cortical) i alteracions vasculares del sistema visual.
- Conèixer els moviments oculars intrínsecs i extrínsecs i les seves alteracions.
- Conèixer els parells cranials III, IV i VI i les seves patologies.
- Conèixer alteracions nuclears, intranuclears i supranuclears de la motilitat ocular.
- Conèixer diferents tipus de nistagmos i altres moviments patològics oculars i estrabismes paralítics.
- Habilitat per valorar TAC i RMN cerebrals i proves neurofisiològiques oculars.
- Habilitats bàsiques de cirurgia d'estrabisme i ús de toxina botulínica.

Metodologia

- Estada amb un professional facultatiu especialitzat en neurooftalmologia.
- Estada al quiròfan d'estrabisme supervisat per un facultatiu com a primer cirurgià i com a primer ajudant.
- Assistència a sessions clíniques setmanals i obligació de presentar de forma rotatòria un cas clínic o una revisió bibliogràfica.
- Guàrdies al Consorci Sanitari de Terrassa amb un metge facultatiu de no presència física de 15 a 8 h.
- Assistència i presentació al congrés de la Societat Catalana d'Oftalmologia i seminaris sobre neurooftalmologia.
- Examen final de rotació de neurooftalmologia.

ROTACIÓ: UNITAT D'ÒRBITA I ANNEXOS**Durada:** 4 mesos**Facultatiu responsable:** Dr. Miguel Ángel Arcediano**Objectius competencials**

- Adquirir habilitat bàsiques teòriques:
 - Anatomofisiologia de l'òrbita
 - Anomalies congènites de l'òrbita
 - Inflamació orbitària
 - Efectes de les alteracions endocrinològiques sobre l'òrbita
 - Tumors orbitaris
 - Tumors i malalties de la pell, mucoses i glàndula lacrimal
 - Anatomofisiologia i patologia del sistema lacrimal
 - Alteracions de la motilitat, posició i forma palpebral
 - Traumatologia orbitària
 - Elements d'oculoplàstia
- Habilitat per fer exploracions de l'òrbita i les vies lacrimals, exoftalmometries, ecografies orbitàries i valoracions de TAC i RMN orbitàries.

Metodologia

- Estada amb un professional facultatiu especialitzat en oculoplàstia.
- Estada al quiròfan d'oculoplàstia supervisat per un facultatiu com a primer cirurgià i com a primer ajudant.
- Assistència a sessions clíniques setmanals i obligació de presentar de manera rotatòria un cas clínic o una revisió bibliogràfica.
- Guàrdies al Consorci Sanitari de Terrassa amb un metge facultatiu de no-presència física de 15 a 8 h.
- Assistència i presentació al congrés de la Societat Catalana d'Oftalmologia i seminaris sobre oculoplàstia.
- Assistència i presentació al congrés de la Sociedad Española de Oftalmología.
- Examen final de rotació d'oculoplàstia.

ROTACIÓ: EXTERNA O INTERNA**Durada:** 4 mesos**Facultatiu responsable:** Dr. Kazem Mousavi

El resident pot sol·licitar fer la rotació externa, en funció de les seves preferències, en les diferents subespecialitats oftalmològiques existents, amb la conformitat del tutor de residents i del cap d'estudis.

6. Pla de l'itinerari formatiu

Ene	Feb	Mar	Abr	May	Jun	Jul	Ago	Set	Oct	Nov	Des
					urgències	urgències	urgències	urgències	Pol anterior	Pol anterior	Pol anterior
					R1	R1	R1	R1	R1	R1	R1
Pol anterior	Pol anterior	Pol anterior	Pol anterior	Pol anterior	Glaucoma	Glaucoma	Glaucoma	Glaucoma	Glaucoma	Glaucoma	Glaucoma
R1	R1	R1	R1	R1	R2	R2	R2	R2	R2	R2	R2
Glaucoma	pediatria	pediatria	pediatria	pediatria	Retina	Retina	Retina	Retina	Retina	Retina	Retina
R2	R2	R2	R2	R2	R3	R3	R3	R3	R3	R3	R3
Retina	Retina	Retina	Retina	Retina	Rotació Interna	Rotació Interna	Rotació Interna	Rota EXT HSJD	Rota EXT HSJD	Rota EXT HSJD	Oculoplàstia iNeuro
R3	R3	R3	R3	R3	R4	R4	R4	R4	R4	R4	R4
Oculoplàstia iNeuro	Oculoplàstia iNeuro	Oculoplàstia iNeuro	Rotació externa	Rotació externa							
R4	R4	R4	R4	R4							

7. Cursos, sessions i activitat investigadora

Programa formatiu obligatori per a tots els residents de l'HUMT.

8. Informació que el resident ha de guardar durant la seva formació

A continuació es recullen els documents mínims necessaris per fer el “portafolis” durant la residència. Aquesta documentació ha de ser elaborada pel resident i supervisada pel tutor, que ha de tenir-hi accés. Pot ser en format físic o digital.

Documentació de les rotacions

1. Quadre de rotacions individualitzat.
2. Objectius, amb la definició de les competències i habilitats que cal adquirir a cada rotació. Han de figurar, resumits, a l'itinerari formatiu.
3. Valoració dels objectius i del funcionament de la rotació. En les rotacions llargues, s'aconsella una primera valoració passats un o dos mesos, escrita pel resident després de parlar amb els adjunts que correspongui i on s'inclogui l'opinió de les dues parts sobre els punts forts i els que cal millorar.
4. Avaluacions sumatives de cada rotació. Les han de fer els adjunts responsables en els 15 dies posteriors a la fi de la rotació.
5. Avaluació formativa de cada rotació. Cal fer-les amb el tutor, en acabar la rotació, i un cop ja feta l'avaluació sumativa per part dels adjunts. Pot formar part d'una entrevista estructurada.
6. Resum de l'activitat rellevant desenvolupada durant la rotació: registre de l'activitat més important feta, tant pel que fa a tipus i volum aproximat de pacients com a habilitats i tècniques que s'han posat en pràctica.
7. És interessant que es reflecteixin aquells casos o situacions que han deixat marca en algun sentit i que es valorin críticament l'abordatge i l'aprenentatge consegüent (recull d'incidents crítics).

Documentació de la tutoria

1. Còpia de l'avaluació sumativa anual (juny).
2. Còpia de l'informe anual del tutor per a cada any de residència (juny).
3. Si s'escau, exercicis que formin part de l'avaluació formativa: *feedback*, etc.
4. Entrevistes estructurades, on s'especifiquen problemes detectats i canvis que cal posar en marxa.
5. Recull ordenat de les diferents activitats científiques i docents que formen el currículum del resident:
 - Publicacions en revistes (indexades i no indexades)
 - Congressos: comunicacions, pòsters, assistències sense participació activa
 - Cursos acreditats (cal aportar crèdits) i cursos no acreditats (cal aportar certificat d'assistència)
 - Jornades i tallers
 - Presentació de sessions (cal especificar-hi lloc, temps i tema)
 - Participació en grups de treball, societats científiques, etc.
 - Reunions amb residents d'altres hospitals